

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องเห็นความสำคัญของเด็กในวัยนี้ เนื่องจากเด็กในระดับปฐมวัยต้องมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่อายุ 2 ปี 6 เดือน จนถึง 3 ปี 11 เดือน การเตรียมความพร้อมของเด็กในวัยนี้จะอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของท้องถิ่นเนื่องจากผู้ปกครองในปัจจุบันไม่มีเวลาที่จะดูแล และอยากให้ลูกของตนเองมีความพร้อมในการเรียนรู้ในระดับชั้นอนุบาลต่อไป ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นจึงได้มีการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้น รวมถึงการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาร่วมกับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ท้องถิ่นจึงต้องมีการสนับสนุนการศึกษาในระดับปฐมวัยให้เด็กที่เข้ามาศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็ก รวมถึงส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และมุ่งเน้นให้เด็กรู้จักคิด ลงมือกระทำ กล้าแสดงออกในฐานะผู้นำและผู้ตามได้ โดยการส่งเสริมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น รวมถึงการทำกิจวัตรประจำวันของตนเองได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยในปัจจุบันจึงได้มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาจัดว่าเป็นจุดเน้นสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่ประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศได้ให้ความสนใจอย่างจริงจัง ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองและโรงเรียนนอกจากได้ส่งผลให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนแล้ว ยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม อันจะนำไปสู่ความก้าวหน้าในชีวิตต่อไป ด้วยเหตุนี้ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมที่ทำหน้าที่หลักในการจัดการศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นคนดีมีคุณภาพของสังคม ในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาจัดให้แก่เด็กอายุแรกเกิด ถึง 6 ปี เป็นการจัดการศึกษาเพื่อการดูแล และสร้างเสริมเด็กให้พัฒนา

อย่างเต็มตามศักยภาพด้วยการเรียนรู้ที่ถูกต้องชัดเจน (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2545ก, หน้า 1)

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขใหม่เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) (อ้างใน จิรนนท์ อังกาสิ, 2551) ที่ประสงค์ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองในฐานะหุ้นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้และร่วมสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีความรู้ และทักษะในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่ลูกอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน สภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge - Based Economy) ซึ่งการทำหน้าที่ของผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็ก โดยส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้ปกครองจึงขาดความเชื่อมั่นเพราะอาจคิดว่าไม่ใช่ครูเหมือนเช่น โรงเรียนในระดับเขตพื้นที่ การศึกษา การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจึงเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองบางท่านละเลยหรือ มองไม่เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีการส่งเสริมช่วงนี้ รอให้เรียนระดับชั้นอนุบาลก่อนจึงจะหันมา มีส่วนร่วมกับครูตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองต่างมุ่งหวังให้บุตรหลานได้เล่าเรียน ซึ่งการทำงานของ อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กในปัจจุบันหลาย ๆ ท่านต่างหาความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ เพื่อเน้นการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2526 กระทรวงศึกษาธิการ โดยมิ การส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ให้กับเด็กนักเรียนที่มาเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน การ มีส่วนร่วมของผู้ปกครองจึงเป็นความสำคัญของการทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนใน ชุมชนเพื่อให้มีการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและพร้อม ๆ กันระหว่าง อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองจะทำให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ดี และมีความพร้อมในโอกาส ต่อไป

การศึกษาท้องถิ่นเป็นการจัดการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้เป็นไปตาม มาตรฐานการศึกษาของชาติ เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตรงความต้องการทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะ คุณธรรม จิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐานวัฒนธรรมสื่อ และ เทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548, หน้า 11 อ้างถึง ใน พงศ์พันธ์ แก้วหาวงค์, 2550)

ในอดีตที่ผ่านมา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ไม่ได้นำเอาศักยภาพของผู้ปกครองมา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการให้การสนับสนุนในการจัดการศึกษา ให้แก่เด็ก โดยเข้าใจว่าภารกิจในการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของครู/ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเท่านั้น ทำให้การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ

ผู้ปกครอง และไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง รวมทั้งยังไม่เกิดความรู้ว่าผู้ปกครองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอีกด้วยจนกระทั่งประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเชื่อว่า พ่อแม่เป็นครูที่ดีที่สุด มีพลังมีทุกสิ่งทุกอย่าง รวมทั้งความตั้งใจและความปรารถนาดีต่ออนาคตของลูกหลานตนเอง จึงมีสาระสำคัญเกี่ยวกับผู้ปกครอง 2 ส่วนสำคัญ ๆ คือ การจัดการศึกษาเป็นสิทธิของผู้ปกครองที่จะเข้าไปใช้สิทธิแทนลูกหลาน และ ทุกฝ่ายในสังคมจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะฉะนั้นผู้ปกครองจึงมีโอกาสมิบทบาทในการจัดการศึกษาให้ลูกหลานของตนเองได้อีกครั้งหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 ง หน้า 2 - 3 อ้างถึงใน ประพันธ์ เดชสวรรค์, 2552)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อบต. หนองรี จึงได้มีการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกัน มาตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. 2550 โดยมีการจัดสรรตัวแทนผู้ปกครองพร้อมกับกำหนดบทบาทหน้าที่ของตัวแทนผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อการเรียนการสอน และให้ผู้ปกครองทั้งหมดได้เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกกิจกรรมในแต่ละปีการศึกษาด้วย การศึกษา (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อบต. หนองรี) ก็ยังมีเสียงตอบรับจากผลการประเมินกิจกรรมของผู้ปกครองบางส่วน ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อบต. หนองรี ก็พบว่าผู้ปกครองต้องการให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อบต. หนองรี จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อบต. หนองรีให้มากยิ่งขึ้นและหลากหลายกว่าเดิม

เสียงตอบรับจากผลการประเมินกิจกรรมยังพบอีกว่า ผู้ปกครองมีระดับความรู้ความสามารถจำเป็นต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมให้ดีกว่านี้ และผู้ปกครอง มีความคาดหวังและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้นในทำนองเดียวกัน ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อบต. หนองรีและครูก็ตระหนักถึงความสำคัญของผู้ปกครองว่า ผู้ปกครองมีศักยภาพและสามารถให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อบต. หนองรี จัดการศึกษาให้พัฒนาไปตามที่มุ่งหวังไว้อย่างแน่นอน จึงกำหนดไว้เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อบต. หนองรี ต่อไป

ความสำเร็จของการบริหารจัดการการศึกษาและการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในครั้งนี้ จะเป็นนวัตกรรมทางการบริหารจัดการการศึกษาที่สำคัญของของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและนำไปขยายผลกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเครือข่ายของสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นต่อไปอีกด้วย

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้น จึงได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จะส่งเสริมให้ศูนย์เด็กเล็กได้รับการพัฒนาเด็กได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการการศึกษาของศูนย์เด็กเล็กสังกัด อบต. หนองรี เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการนำบุตรหลานมาฝากดูแลที่ศูนย์เด็กเล็ก อีกทั้งยังเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อเสนอแนะ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมกิจกรรมส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้ปกครองมากขึ้น ที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์เด็กสังกัด อบต. หนองรี มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล hnองรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล hnองรี จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา และความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับเด็ก

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา: การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล hnองรี ด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำแนกตาม เพศ อาชีพ รายได้ การศึกษา ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับเด็ก
2. ขอบเขตด้านพื้นที่: พื้นที่การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล hnองรีทั้ง 3 ศูนย์ ประกอบด้วย
 1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนวัด hnองรี
 2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหัวโกรก
 3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านช่องมะเฟือง
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา: ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัย และเก็บข้อมูลในช่วงเดือน มิถุนายน ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ มีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม ให้ข้อเสนอแนะ แก้ไขและร่วมตัดสินใจในการดำเนินการ ในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อบต. หนองรี

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือบุคคลอื่นที่มีหน้าที่ รับผิดชอบเลี้ยงดูให้ความช่วยเหลือตลอดจน การให้การศึกษาแก่เด็กโดยได้อาศัยอยู่บ้านเดียวกันกับเด็ก

การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การบริหารงานด้าน การจัดการศึกษา ด้านการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อบต. หนองรี

กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยทางโรงเรียนเป็นฐานในการจัดกิจกรรม เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแนะนำโรงเรียนกิจกรรมการฝึกอบรมกิจกรรมการแสดงของนักเรียนกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

กิจกรรมสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์และความคุ้นเคยกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการสนทนาการเขียน เช่น การประชุมปรึกษาเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ โรงเรียนพร้อม ๆ กับการแลกเปลี่ยนความรู้กัน การแก้ปัญหา ร่วมกันการเยี่ยมบ้านเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สร้างสานความสัมพันธ์บ้านและโรงเรียน การเยี่ยมบ้านจะไม่ทำบ่อยนักอาจเป็นภาคเรียนละ 1 ครั้งหรือปีละ 1 ครั้งตามความเหมาะสม

กิจกรรมการสื่อสารสารสนเทศ กิจกรรมนี้จะเน้นให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับข้อมูลเป็นหลัก ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ โรงเรียน ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น โทรศัพท์สายด่วน จดหมายข่าว โคมเพจ แผ่นพับข้อมูลโรงเรียน

กิจกรรมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้าถึงชั้นเรียนทั้งเป็นผู้สอนเป็นผู้ช่วยครูตลอดถึงเป็นที่ปรึกษาสำหรับผู้ปกครองด้วยกัน

กิจกรรมบริการ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่สังคมและครอบครัว ได้แก่ ห้องสมุด ของเล่น ศูนย์ดูแลเด็ก ศูนย์แลกเปลี่ยนสิ่งของที่ผู้ปกครองเหลือใช้

กิจกรรมการตัดสินใจ เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองระดับสูงที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการที่เกี่ยวกับกิจกรรม คือการวางนโยบายโรงเรียน การสรรหาบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี
2. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี
3. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี
4. เพื่อสร้างระดับการมีส่วนร่วมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี